

Česko na vyměření

Česko se potýká se strmým poklesem porodnosti. Za loňský rok u nás přišlo na svět nejméně dětí za posledních sto let. Už před deseti lety varovali porodníci před problémy s početím souvisejícím s odkládáním mateřství do pozdějšího věku matek. V posledních letech však mnoho žen i mužů nechce rodinu zakládat vůbec. „Mít děti je moc práce,“ lapidárně shrnuje důvody takového rozhodnutí přední český gynekolog, porodník a reprodukční genetik profesor **MUDr. PAVEL CALDA (67), CSc.**, podle něhož se v porodnictví odráží velká společenská krize.

■ Opravdu je to s poklesem porodnosti v Česku tak vážné?

Nejsem demograf, ale pohled na statistiku porodnosti od roku 1918, ve které se projevují téměř pravidelné dvaceti až třicetileté cykly, kdy počet narozených dětí stoupal a zase se propadal, to prokazuje. V praxi to vypadá zhruba tak, že pokud se např. v roce 1974 porodnost výrazně zvýšila, dá se totéž čekat přibližně za pětadvacet let, kdy se ženy narozené v tomto roce dostávají do reprodukčního věku. Teď například pociťujeme propad porodnosti, který nastal koncem 90. let. Problém je v tom, že tyto výkyvy směrem dolů jsou v posledních letech čím dál hlubší a nárůsty nižší. Aktuální natalita na jednu ženu se už dlouhodobě pohybuje pod hodnotou dvě, v průměru u nás tedy jedna žena porodí 1,5 – 1,9 dítěte a podle mých „amatérských“ výpočtů se křivka těchto propadů v roce 2090 dostává na nulu. Demografové říkají, že to je nesmysl, ale obávám se, že nejsem daleko od skutečnosti, které se již nedožijí.

■ To naznačují i mezinárodní studie, podle kterých by do roku 2100 mohla klesnout plodnost v 93 % všech zemí světa pod úroveň nezbytnou pro udržení stabilní populace...

Ano, v podstatě jsme svědky zatím naprosto nevyhnutelného stále se opakující-

cího jevu, kdy v nějakém momentu určitá vyspělá civilizace dospěje do bodu zlomu, zmizí a nahradí ji civilizace „barbarská“. Takhle to zatím bylo vždycky a žádná vyspělá civilizace nezvládla tento bod zlomu překonat. Světová populace se přibližně od roku 1940 do roku 1980 zdvojnásobila ze tří miliard na šest a růst stále pokračuje: na planetě žije teď osm miliard lidí. Přitom pouze zhruba miliarda z toho žije v rozvinutých zemích a zbylých sedm miliard lidí žije v zemích rozvojových, kde na jednu ženu připadá v průměru 3 až 6 dětí.

„Smyslem života není zůstat sám.“

To v praxi znamená, že existují-li ženy, které děti nemají, pak musí být nemálo těch, které mají více jak 10 dětí. V těchto koutech světa, kam spadá převážně Afrika, zůstal reprodukční vzorec typický pro dobu kamennou, kdy vysoká porodnost v podstatě kompenzovala vysokou úmrtnost (rodiček, dětí, ale i dospělých), aby lidstvo vůbec přežilo. Jenže my se dneska dokážeme postarat i v Africe o to, aby většina lidí přežila.

■ Ale nedokážeme je uživit...

Především jde o to, že v Africe je čtyřicet, v některých státech až sedmdesát procent

Na zeměkouli už žije osm miliard lidí. Na rozvinuté země, mezi něž patříme, však připadá jen zhruba miliarda, zbylých sedm miliard žije v rozvojových zemích, kde na jednu ženu připadá v průměru 3, někde až 6 dětí (u nás je statistický průměr hluboko pod číslem dva). „V podstatě jsme svědky zatím naprosto nevyhnutelného stále se opakujícího jevu, kdy v nějakém momentu dějin určitá vyspělá civilizace dospěje do bodu zlomu, zmizí a nahradí ji civilizace ‚barbarská,‘“ domnívá se prof. Calda.

národa negramotná. Přičemž gramotnost, tedy vzdělání, je objektivně jediný faktor, který dokáže porodnost snížit. Pokud chce Africe někdo opravdu pomoci, měl by tam dovážet vzdělání. Potřebujeme docílit toho, aby tam lidé nějak rozumně fungovali i kvůli ekologickým dopadům, protože jinak si řežeme větev sami pod sebou. Země má svou omezenou kapacitu a my nedokážeme zařídit, aby se všichni její obyvatelé naráz začali chovat ohleduplně k přírodě. A zatím bohužel platí spíše pořekadlo: „kam vstoupí noha člověka, tam tráva neroste“. Nejsem ekolog, ale nárůst počtu obyvatel planety pochopitelně enormně zvyšuje znečištění a zhoršuje životní podmínky rostlin a lidí samotných.

■ Teď trochu nahráváte dnešním dvacátníkům, kteří prohlašují, že děti nechtějí mít právě proto, aby ještě víc nezatěžovali planetu...

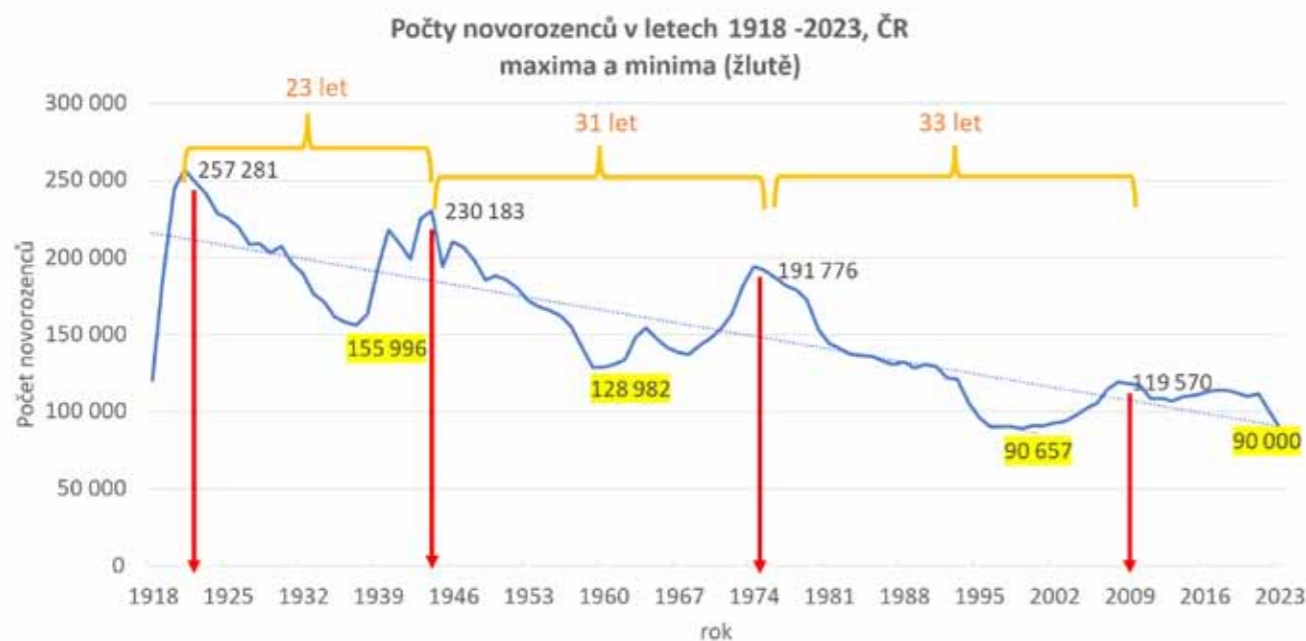
Ale tak to není, to není třeba. Mít děti, starat se o potomstvo a mít hezkou, velkou rodinu, je jedním ze zásadních smyslů života. Smyslem života není zůstat sám. Není potřeba mít rodinu s jedenácti potomky – ale pokud si to u nás někdo přeje, nic mu v tom nebrání. A když mají

lidé děti brzo, pak se starší členové dožijí nejen svých vnoučat, ale i pravnoučat a třeba i pra-pra-vnoučat...

■ Někdo může nalézt smysl života ve vytváření jiných hodnot...

Jistě, ne každý musí mít děti. Je zcela legitimní, že část populace děti nemá a mít je nechce. Je to ojedinelé, ale je to každého volba, která musí být respektována. Raději bych se vrátil ke kořenům, k rodině s potomky. A nemít děti kvůli ekologickému dopadu, to jsou nesmysly. Náš život v blahobytu a dostatku bohužel často vede lidi k tomu, že vymýšlejí blbosti a tohle je jedna z nich. Mít funkční rodinu je pořád jeden z nejlepších, ne-li nejlepší způsob života. Dá to zabrat, není to mnohdy procházka růžovou zahradou, ale to patří ke krásám života.

■ Pokud tedy rapidně přibývá lidí, kteří vůbec děti mít nechtějí, jaké k tomu mají důvody?

▲ Od roku 1918 se zvyšuje průměrné stáří žen v době porodu a prodlužují se intervaly maximálních nárůstů populace. Mezi roky 1918 a 1944 to bylo 23 lety mezi lety 1944 - 1975 31 let a poslední interval se prodloužil na 33 let. Jak bude dlouhý současný interval a k jakému maximu počtu novorozenců se přiblíží lze jen ztěžka odhadnout.
Zdroj: ČSÚ, graf: Pavel Calda

Výchova dětí je nepochybně významným závazkem, jak emocionálním, tak fyzickým. Bohužel dnešní společnost si často nechce komplikovat život, což přispívá k váhání se založením rodiny. Lidé prostě z pohodlně natolik, že se chtějí v lepším případě starat jen sami o sebe a užívat si života.

■ Nemají spíše strach z ekonomické nejistoty?

Já se obávám, že je za tím hlavně pohodlí. Nikdy v historii jsme se neměli tak dobře, jako v posledních 40 letech. A když někdo vysloví „v těchto těžkých dobách“, tak je mi ho upřímně líto. Co se porodnosti týče, stejný trend panuje i ve většině ostatních evropských zemí. Byl jsem před nedávnem pozván do Athén, kde jedním z hlavních témat byl doslova děsivý propad porodnosti. Řecko je velikostí populace srovnatelné s námi, kolem 10 milionů obyvatel. V roce 1950 se tam narodilo 150 tis. dětí a loni již jen asi 70 tisíc. U nás jsme klesli ze 110 tisíc novorozenců před dvěma lety na asi 90 tisíc v roce 2023 a další prudký pokles se očekává. Před nedávnem jsem četl závěry finské demografky Anny Rotkirch. Finsko bylo před dvaceti lety ideální zemí, kde rostla porodnost a zároveň

tam byl vysoký podíl žen na trhu práce, skvělá porodní péče, velkorysá rodičovská dovolená, všechno fungovalo. Přesto tam porodnost od roku 2010 klesla téměř o třetinu. V posledních letech se ukazuje, že porodnost klesá v podstatě všude, v konzervativních i liberálních zemích, tam, kde ekonomika roste i tam, kde stagnuje, a že jde o kulturně psychologický fenomén. Zatímco dřív založení rodiny představovalo vstup do dospělosti,

„Porodnictví je vymírající obor.“

ti, teď se považuje za obětování nezávislosti. Dnes mnozí lidé chtějí mít nejdřív všechno ostatní, kariéru, bydlení, cestování a až potom možná dítě jako takovou třešinku na dortu, protože s miminem se na Maledivy léta hůř než bez něj, a navíc je pořád nemocné. Takže otázku, zda si pořídit dítě, začínou lidé řešit někdy kolem čtyřiceti. V lepším případě z vajíček, která si ve třiceti nechali zamrazit. Představují si, že na běžícím pásu přijede vymydlené miminko v designovém kočárku, ovládané mobilem přes wifi. Jenže

▼ Říká se tomu PIN-kód světa a v posledních desetiletích se mění. Tak tedy: Před deseti lety byla na planetě zhruba jedna miliarda lidí v Americe, jedna v Evropě, jedna v Africe a asi čtyři miliardy v Asii (1-1-1-4), kolem roku 2050 by měl být poměr 1-1-2-4 a na konci století pak 1-1-4-5.

zatím umíme jen ten kočárek ovládaný mobilem. Péče o dítě je náročná. I proto to příroda zařídila tak, že biologicky je žena na těhotenství, ale i na fyzické útrapy spojené s péčí o dítě, nejlépe připravená zhruba od svých dvaceti do pětadvaceti let věku. Samozřejmě zde nemluvím o těch, kterým se nedaří z různých zdravotních důvodů potomky počít.

■ Dlouhodobě ovšem v sobě máme zakořeněno, že mít dítě před dokončením studií představuje problém...

To se ale netýká každého, závisí na sociálním postavení rodiny, případné schopnosti pomoci mladé rodině. A bohužel taky na tlaku společnosti. Všem se v podstatě nutí vyšší vzdělání, po kterém ale spousta mladých netouží. Proč by ti, kteří se vyučí slušné a poctivé řemeslo, museli mít maturitu? Je hlavní umět něco v čem je člověk dobrý, a nestydět se za to. Takže si myslím, že zde nastala situace, kdy je stigma nemít maturitu, Bc, Mgr a jiné tituly a roky studovat něco, čím se v životě nebudete zabývat. Celý národ chodí povětšinou do škol, které ho připravují na něco, co nikdy nebude dělat. Studium protrpí, stejně jako ho musí protrpět demotivovaní kantoři. A k výkonu zaměstnání se nakonec kompletně vyškolí až tam, kam nastoupí.

■ Většina žen by si přála obojí, mít uspokojivou práci i čas na rodinu.

Jenže stát jim k tomu neumí připravit podmínky. A zdaleka nejen u nás. Zlepšit uplatnění žen, které se starají o malé děti, to je velký úkol. A jak jsem zmínil před chvílí, ani skvělé podmínky, které se povedly ve Finsku, nakonec k vyšší porodnosti nemotivují. Co se nás týče, skoro nikde na světě nemají ženy takovou výmoženost, jako je tříletá mateřská dovolená. Ani to není dostatečným motivem pořídit si dítě. I v dnešní „modernější“ době jsou mladé ženy již v dívčím věku atakovány svým okolím, zda mají chlapce, kdy se budou vdávat a pokud vdané jsou, tak kdy budou mít děti. Z druhé strany samy chtějí, nebo mají pocit, že by to tak mělo být, vystudovat nějaký obor, aby našly lepší uplatnění a dobrou práci. To je ale leckdy problém. Model být vzdělanou mladou ženou s dobrou prací a zároveň mít děti v mladém věku není jednoduché. Dnešní ženy chtějí být alespoň částečně finančně nezávislé a sklou-

bit práci a děti nelze bez podpory regimentu prarodičů, soukromého hlídání, či školek v časném věku dítěte. Nevím, jestli vůbec, ale asi málokde u nás existují školky přímo v zaměstnání, jako je to v některých zemích. A samozřejmě to také všude nejde. Takže ženy jsou vystaveny velkému tlaku, jak se rozhodnout. Není to záviděníhodná situace. Vždycky je někdo nespokojený. I kdyby to byli jen porodníci, kteří by chtěli, aby ženy rodily mladé, zdravé a plné sil. Proto vidíme raději, když žena rodí ve třidvaceti letech a ne když po maturitě studuje dalších pět až šest let a potom dalších deset let pracuje. Chápu ale, že někdo to má tak nastavené a chce to tak a chápu i to, že velkou roli hraje také hledání partnera, ať už vhodného, či následně nevhodného, protože to život také přináší. V každém případě jsem přesvědčen, že studium čehokoliv není jediným správným zaměřením a primárně toužit založit rodinu by nemělo být vnímáno jako něco podřadného či nedůležitého. Minimálně by to mělo mít stejnou společenskou hodnotu jako vzdělání.

■ Devítiprocentní pokles porodnosti za jediný rok. Máte o hodně méně práce?

Tak rozhodně bych žádnému medikovi nedoporučoval, aby si teď porodnictví zvolil jako svou specializaci. V tuto chvíli je to skutečně vymírající obor. Nejen kvůli klesající porodnosti, potýkáme se taky s řadou společenských změn. Porodní sály byly v zájmu humanizace přejmenovány na porodní centra, o většinu těhotných se začínají starat výlučně porodní asistentky a k porodům je provázejí dule. Dříve požadované tzv. lékařské vedení porodu dnes mnohé těhotné považují za zbytečně technické a požadují spíše jen „vlídné slovo“. Mladí lékaři pomalu mizí z porodních center a ztrácejí tak možnost se v oboru vyučit. Pokud se „společenská objednávka“ nezmění a současný trend v porodnictví bude postupovat dál, budou lékaři do porodních center voláni jen k plánovaným či akutním operacím, které zatím zůstávají v jejich kompetenci, nebo ke komplikovaným stavům, jejichž prevence ovšem bude plně v rukou nelékařského personálu.

■ Co z toho vyplývá?

Dnešní gynekolog porodník už nekomplikovaný porod neuvidí. Na lékaře zby-

▲ „Nikdy v historii jsme se neměli tak dobře, jako v posledních 40 letech,“ upozorňuje prof. Calda. A vidí v tom důvod, proč porodnost klesá. „Je za tím hlavně pohodlí,“ říká, „co se porodnosti týče, stejný trend panuje i ve většině ostatních evropských zemí.“

dou jen ty komplikované stavy. Budou ukončovat vážnoucí porody kleštěmi či vakuumexhaustorem (podtlakovým zařízením k vytažení hlavičky plodu, pozn. red.) a operovat velká porodní poranění, která mohou při vaginálním porodu vznikat: větší ruptury (roztržení) pochvy, hrdla děložního a velké krevní sraženiny v pochvě. Velká poranění hráze po vaginálním porodu vyžadují komplexní operační přístup a dovednosti, aby se zabrá-

„Porod mimo zdravotnické zařízení je omyl.“

nilo dlouhodobým komplikacím jako je porucha udržení stolice. Tyto komplikace naštěstí bývají podobně jako většina těhotenských patologií méně běžné, zhruba dva až šest případů na sto porodů. Samostatnou kapitolu tvoří neztišitelná náhlá, život ohrožující krvácení po porodu, odvěký strašák našeho oboru, k jehož řešení jsme vytvořili schémata připomínající hasičská cvičení. A to nemluví o císařských řezech, které v současnosti tvoří asi čtvrtinu všech porodů, ale to si můžou vzít na starost chirurgové. Pozitivní je, že práce porodní asistentky je řádově levnější, takže se sníží i zátěž zdravotního systému, kromě porodníků tedy vlastně budou všichni spokojeni. Bude trvat další generaci, než se nové uspořádání v našem oboru ustálí do

nějaké rovnováhy, pokud pak ovšem při klesající porodnosti bude vůbec potřeba něco ustalovat. Reprodukce je stále z větší části neprobádaná, řadě jevů nerozumíme a v mnoha ohledech je neumíme dostatečně ovlivnit, ani léčit. Výzkum této oblasti je nezbytný a naštěstí stále ještě probíhá. Duly ovšem jeho aktéry nejsou a proti předčasným porodům, vrozeným vadám a dalším neduhům reprodukce nelze bojovat lajky na Facebooku, to je virtuální realita.

■ Jaká je tedy skutečnost?

Náš profesor porodnictví Antonín Doležal říkával, že lidé si pletou porod s křtinami a slaví už při prvních kontrakcích. Ale takový optimismus není vždycky na místě. Pětaosmdesát až devadesát procent porodů se v podstatě opravdu dá odvést doma. Ale do poslední chvíle nevíme, kdo do těch devadesáti procent patří. V okamžiku, kdy se vám coby ženě spadající do těch nešťastných deseti procent přihodí nějaká komplikace, nastává strašný malér. Každá dvoustá žena, která se rozhodne porodit doma, zemře. Dnes jako před dvěma sty lety. A my opět nevíme, na kterou z těch dvou set to padne. Ale těch zbylých sto devětašedesát nafotí kalendáře a vyprávějí, jak je skvělé rodit doma. A to mluvíme jen o rodičce. Pokud se po porodu nedaří novorozenci, jde o minuty. Porod mimo zdravotnické zařízení je omyl. Nás porodníky, resp. ty kdo se starají o těhotné od početí do porodu (perinatology), stále trápí řada velkých problémů, jako je

těhotenská cukrovka, preeklampsie (nedostatečné prokrvení a okysličení plodu, pozn. red.), předčasné porody, vrozené vady a další. Velké téma jsou také náhlá úmrtí ještě nenarozených dětí v děloze, tzv. mrtvorozenost. Jsou to neodvratitelná náhlá úmrtí, jejichž příčinu stále neznáme a nedokážeme rozpoznat, když něco takového hrozí. Jednou z diskutovaných cest je neprodulžování těhotenství a v podstatě vyvolání porodu, pokud jsou k tomu vhodné podmínky. Tím snížíme riziko komplikací vyvolaných třeba špatně fungující placentou nebo riziko náhlé zástavy srdce, či nefunkčního pupečníku. Protože to všechno jsou komplikace, které neumíme predikovat, ani ovlivnit a dá se to omezit jedine tím, že takzvaně „přistaneme“ dřív. A i to je součástí takzvaného lékařsky vedeného porodu, který dnešní většinová „neokultura“ odmítá. Je logicky většinová, protože nejen že generuje většinu „lajků“ na sociálních sítích, ale skutečně většina porodů zvláštní péči nepotřebuje. Bohužel opět nevíme dopředu, které to jsou. Vlivem všech těchto okolností dnes na světě vlastně není dostatek porodníků, resp. lékařů pečujících o těhotné. Proto by za mě bylo lepší, kdyby lékař a porodní asistentka pracovali v symbióze a vzájemně se doplňovali. Ale obávám se, že je to jen idealistické přání. Do porodnictví mluví

kdekdo, asi jako do fotbalu, i když fotbalový míč viděl jen v televizi.

■ Jaký reálný dopad má tak rapidní úbytek porodnosti?

Porodů je méně, ale porodnic je pořád dost. Lze se domnívat, že jejich počet se pročistí, pokud je někdo nebude dotovat z jiných zdrojů. A než k tomu dojde, budou porodnice svádět boj o rodičky. V tuto chvíli je v České republice kolem devadesáti porodnic, z nichž zhruba ve čtyřiceti se odehrají méně než dva porody za den, ve dvaceti porodnicích dokonce jen dva až tři porody týdně. To je sice

„Chlácholíme se, že máme nejlepší zdravotnictví.“

příjemné pro rodičku, která má k dispozici celou porodnici pro sebe, ale ekonomicky je to neudržitelné.

■ Co s tím?

To je otázka. Jak řekl bývalý mluvčí ministerstva zdravotnictví Tomáš Cíkr, pětadvacet ministrů zdravotnictví, které jsme tu za posledních třiatřicet let měli, byli spíš údržbáři, mikromanažeři, kteří řešili jen momentální akutní problémy. Ani jeden z nich neměl během svého časově často velmi omezeného působení

kapacitu na nějaká velká rozhodnutí a vize do budoucna, takže zdravotnictví, které tu dnes máme, je takové, jaké tu vybudovali Habsburkové. V praxi to vypadá tak, že tu máme nemocnice vystavěné podle podobného klíče, jako se dnes staví malé prodejny potravin, takzvaně „na dohled“. Zkrátka tak, aby do nich bylo možné kdysi dojet v kočáře nebo na koni, dnes na koloběžce. Takže nám tu zbylo nejen hodně mikroporodnic ale i akutních mikronemocnic. Velkých komplexních akutních nemocnic by stačilo dvacet místo dnešních převážně menších sto padesáti, ale potřebovali bychom mít vybudované silnice tak, abychom do Českých Budějovic nebo do Karlových Varů nescetovali z Prahy dvě a půl hodiny. Jinými slovy, za 30 minut bychom měli ujet 50 km, což je snesitelný čas k dojezdu do dobře fungující nemocnice. Zdáli jsou prostředky na provoz stávajících zařízení vynakládány efektivně, umí posoudit zřizovatelé, z pohledu zvenčí se to tak nejeví. Velký počet akutních nemocnic klade také obrovské požadavky na zajištění personálem. A loni se zjistilo, že ty nemocnice vlastně nelze personálně pokrýt. To se v dobré víře vyřešilo zákonem, že lékaři budou sloužit přes osm set hodin přesčasů. Myslím, že něco takového nemá v žádné jiné profesi obdoby, to je přeci pitomost. A přesto se tu budeme dál

„Pětaosmdesát až devadesát procent porodů se v podstatě opravdu dá odvést doma,“ připouští prof. Calda, „ale do poslední chvíle nevíme, kdo do těch devadesáti procent patří. V okamžiku, kdy se vám coby ženě spadající do těch nešťastných deseti procent přihodí nějaká komplikace, nastává strašný malér. Každá dvoustá žena, která se rozhodne porodit doma, zemře. Dnes jako před dvěma sty lety.“

chlácholit tím, jak máme nejlepší zdravotnictví na světě. Omyl. Nikoli nejlepší ale nejdostupnější. Kdokoli v republice se může sebrat a jít k doktorovi, který ho ten den skutečně vyšetří. Otázka je jak, a jestli to ve výsledku má skutečně nějaký pozitivní efekt na jeho zdraví.

■ Zmínil jste soutěž o rodičky, co si mám pod tím představit?

Porodnice mají buď svoje vlastní nebo si najímají marketingové agentury, které se starají o to, aby o nich lidé věděli, a aby si je potenciální matky vybraly, vymýšlejí si různá lákadla podle toho, co je zrovna v módě. A v módě je bohužel každou chvíli něco jiného. Před časem to byly vany, takže všechny porodnice nakoupily vany. Sice je moc maminek nepoužívá, ale když tam náhodou nějaká zavolá a zeptá se, jestli mají vanu, tak jsou z obliga. Kdyby ji neměli, hrozí, že paní půjde jinam. Neřeší se, jaký je tam lékař, jestli mají ve službě non-stop pediatra, důležitá je vana. Prostě mají vanu. Pak je tu třeba velké téma nástřihu hráze. Paní zavolá, jestli v porodnici dělají nástřih. Oni jí odpoví, že někdy ano, pokud je to potřeba. No tak jde jinak, protože se na internetu dočetla, že nástřih je špatně. Totéž klystýr. Ten taky zrovna není v módě, i když nemuset jít pár dní po porodu na záchod je celkem praktická věc. Ale rozhodně ne povinná. Nicméně když porodnice odpoví, že klystýr dává, opět riskuje. Další bývalé velké téma: bonding (podpora vytvoření vazby matky a dítěte tím, že je dítě po porodu přiloženo matce na tělo, pozn. red.). Matka má představu, že když jí doktor do tří sekund nepoloží dítě na prsa, celoživotně ho poškodí. Ale to, že pak dítěti v roce života dá do ruky tablet, aby se samo zabavilo, nebo že je dítě u toho, když ji manžel před rozvodem málem uškrtí, to je podružné, důležitý je bonding při porodu. Dnes doslova frčí „porodní gauče“. Další inventář, do kterého se investují peníze a všechny porodnice si je pořizují, protože co kdyby se těhotná zeptala: A co gauč, máte?

■ Stoupá ještě počet žen, které si kvůli odkladu mateřství nechávají zamrazit vajíčka?

Ano, ten trend je stále na vzestupu, umně podporovaný marketingem. Doporučení radí nechat si vlastní vajíčka zamrazit nejlépe do 34 let věku. Samotné zamrazení a skladování stojí desítky tisíc, ale

▲ Porodnost nejen u nás, ale v celé Evropě dramaticky klesá. Mezi lety 2016 a 2020 se statistické vyjádření počtu narozených dětí připadajících na jednu evropskou matku snížil z čísla 1,57 na 1,50. „U nás jsme klesli ze 110 tisíc novorozenců před dvěma lety na asi 90 tisíc v roce 2023 a další prudký pokles se očekává,“ doplňuje prof. Calda.

úspěšnost početí z nich je nyní maximálně nějakých třicet procent. Pro mnoho nezadaných žen po třicítce je to ale stále přijatelnější varianta, než se v budoucnu spolehnout na koupená cizí vajíčka. Protože se jedná o novou metodu, stále také nevíme, jestli se v příštích generacích u jedinců počatých ze zmrazených vajíček neprojeví nějaké zdravotní obtíže. To budeme moci s jistotou říct, až dospěje třetí, čtvrtá generace takto počatých dětí. Doufejme, že bude všechno v pořádku.

„Mít děti je fajn. Je potřeba si to uvědomit.“

■ Proč je pozdní mateřství, tedy kolem 40. roku věku, riskantnější u ženy, která dosud nerodila?

S určitou nadsázkou je to podobné jako s autem, to zjeté taky jede líp než to úplně nové. Organismus, který už jeden porod zvládl, je do jisté míry na ty další lépe připravený. To ovšem nemění nic na tom, že porod představuje obrovský fyzický výkon a rodit ve čtyřiceti letech je podobné, jako kdybyste se ve čtyřiceti chtěla začít připravovat na olympiádu. I v případě císařského řezu jde stále o ohromnou zátěž pro všechny svaly, vazy a veškerý tělesný aparát.

■ Změnil se v posledních letech poměr příčiny neplodnosti mezi muži a ženami?

Pokud ano, tak nijak výrazně, stále se traduje 40 % problémů na straně ženy, 40

% problémů na straně muže a 20 % příčin tvoří jejich vzájemná interakce.

■ Vede u nás neochota k zakládání rodin k vyššímu počtu interrupcí?

Nevede, spíše naopak. V tomto ohledu u nás nikdy nebyl problém, Česko je vlastně vzorový stát ohledně liberálnosti interrupčního zákona, který nevede ke zvyšování počtu nechtěných těhotenství. Většina lidí u nás těhotenství plánuje. Obávám se ale, že je stále více mladých mužů, kterým partnerské vztahy nechybí a vyhovuje jim svobodný život. A hlavně jim tzv. netikají biologické hodiny. Děti mohou mít v podstatě v jakémkoliv věku.

■ Co kromě lepší infrastruktury byste českému zdravotnictví přál?

Úroveň národa se odvíjí od jeho nejslabšího článku. Proto bych si přál, aby naše zdravotnictví bylo a zůstalo přístupné všem. Co se porodnictví týče, měla by péče o všechny těhotné bez rozdílu a jejich nenarozené děti mít nejvyšší prioritu, protože novorozenci zde budou dalších mnoho let. Přál bych si, aby se všichni, kdo skutečně vážně onemocní, mohli v klidu a účinně léčit. Abych na ulici nebo v tramvaji nepotkával lidi zanedbané a bezzubé, zkrátka aby i ty nejslabší články společnosti měly alespoň základní péči a posílaly děti do škol. To všechno, myslím, nemůže zajistit jen stát, je také potřeba vést lidi k odpovědnosti za svůj život. Ale hlavně je potřeba, aby si všichni zase začali uvědomovat, že mít děti je fajn.

Helena Cejpková

